

פרשת תולדות

מילת עשו

ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער ויקראו שמו עשו: (בראשית כה, כה)

האם עשו נימול

נחלקו הראשונים האם עשו נימול, רבינו יונה (סנהדרין נט, ב) נוקט כדבר פשוט שעשו נימול, עיי"ש שמסופק האם עשו היה חייב למול את ילדיו, אבל הוא עצמו בוודאי היה נימול, ומביא ראיה מזה שכתוב שעשו משך ערלתו היה, וע"ע שהיה נימול. אבל בדעת זקנים מבעלי התוספות הביא מדרש שכשראהו אביו אמר עדיין לא נבלע בו דמיו (שהיה אדמוני), ולא רצה למולו לשמונה ימים, כדאמרינן (חולין מז, ב) בההיא מעשה דשתי נשים שבאו לפני נתן הבבלי וכו',

וז"ל הגמ' ושוב פעם אחת הלכתי למדינת קפוטקיא, באתה אשה לפני שמלה בנה ראשון ומת שני ומת שלישי, הביאתו לפני ראיתו שהיה ירוק הצצתי בו ולא היה בו דם ברית, אמרתי לה בתי המתיני לו עד שיפול בו דמו (פרש"י המתיני לו - דאין לך דבר העומד בפני פיקוח נפש חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים). המתינה לו ומלה אותו וחיה והיו קורין אותו נתן הבבלי על שמי.

דרך אגב ק' על רש"י למה הוצרך לזה הרי כאן מסכן הילד אז אפילו אם אין היתר של פיקו"נ אין עליו למולו.

האם משה התרשל במילת בנו

והנה איתא בנדריים (לא, ב) תניא רבי יהושע בן קרחה אומר גדולה מילה שכל זכויות שעשה משה רבינו לא עמדו לו כשנתרשל מן המילה שנאמר ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו. אמר רבי חס ושלום שמשה רבינו נתרשל מן המילה, אלא כך אמר אמול ואצא סכנה היא שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים וגו', אמול ואשהא שלשה ימים הקדוש ברוך הוא אמר לי לך שוב מצרים, אלא מפני שנתעסק במלון תחלה שנאמר ויהי בדרך במלון.

"וחי בהם" בב"נ

הק' הרא"ם והשטמ"ק מה היה ההיתר של משה רבינו לא למול התינוק מחמת סכנה, הרי כל ההיתר לבטל מצוה משום סכנה אינו אלא משום דכתי' "וחי בהם" ודרשינן ולא שימות בהם, ודווקא לישראל נאמר ולא לב"נ, א"כ היה חייב למול אפילו במקום סכנה.

והק' בספר פרשת דרכים על הרא"ם שאפילו אם נאמר שאין לו היתר של פיקו"נ, אז תינח שחייב להכניס עצמו לספק פיקו"נ כדי לקיים מצותו, אבל מי הרשה לו לסכן אחרים כדי שהוא יקיים מצוה, וכאן משה רבינו היה מסכן להתינוק כדי שהוא יקיים מצותו.

גדר מצות הבן על האב

שמעתי פעם ממו"ר הגרז"א אפשטיין זצ"ל שתלוי בחקירת האחרונים בגדר מצות מילת בנו, האם המצוה הוא של הבן אלא שהוא לא יכול לקיים אותו לבד לכן התורה צוותה לאב לקיים המצוה בשביל הבן, או נאמר שהחיוב הוא של האב והבן אינו אלא "החפצא של מצוה" של האב.

א"כ י"ל שהרא"ם סובר שהמצוה הוא של הבן ולכן אין בעיא בזה שמכניס הבן בסכנה שהרי מכניס הבן בסכנה בשביל לקיים מצות הבן. אבל הפר"ד סובר שהמצוה הוא של האב לכן סובר שאין לו להאב להכניס הבן בשביל מצות האב.

שו"מ שכן פי' החמדת ישראל מצוה רטו. ועי"ש שהוכיח ג"כ מרש"י למס' ב"ק (פח, א) כשדנה הגמ' בפסול עבד לעדות ורצה לדון שקטן יוכיח ואמרינן **מה לקטן שאינו במצוות** וכ' רש"י בד"ה אינן בכל המצוות - אלא במקצת דהא אשה מחוייבת בלאוין ועונשין וקטן ישנו במילה. הרי לן שמצוות מילה היא של הבן. ועי"ע בשו"ת אבני נזר (יו"ד שלט, ט) שמביא מדרש שאברהם נצטוה במילה **יצחק הנכה לח'** יעקב בגיד הנשה. משמע שהמצוה היא של הבן, ולכן נחשב שיצחק היה לו חלק בצווי של מילה, בזה שהיה נימול לשמנה. ומאידך גיסא יש להביא ראיה משו"ת הר"ן (סימן נב) שהחיוב אינו אלא על האב, דדן שם האם אפשר שרך הנימול יתה כוס של מילה, וכתב שרק קטן שהגיע לחינוך יכול לשתות, ומוסיף שאין לספק ולומר **דתינוק זה כיון שהגיע לחיוב מצוה זו הרי הוא כקטן שהגיע לחינוך, שהרי הדבר ברור שאין החיוב מצד התינוק באותו קטן אלא אבוה או בי דינא הוא דמחייבי למימהליה**, ולפיכך צריך להטעים כוס של ברכה לקטן שהגיע לחינוך.

האם יש חיוב על האב למול בנו אחר יום השמיני

ממשיך הדעת זקנים כשעבר שנה או שנתיים וראה יצחק שלא החליף מראיתו ידע שזו תולדתו ואפ"ה לא מל אותו אמר הואיל ולא מלתי אותו לשמנה כמוני אמתין עד שיהיה בן י"ג כמו ישמעאל אחי ואמול אותו, וכשהיה בן י"ג שנה הוא עכב בעצמו ולא רצה למול והיינו דכתיב אם לא דם שנאת ודם ירדפך.

ויש לדון על דבריו, דממ"נ אם החיוב על האב הוא לא רק ביום השמיני, וכן משמע ממש"כ אמתין עד שיהיה בן י"ג, משמע שעדיין חייב, ולא עוד אלא שהחיוב נמשך אפילו אחרי שהגיע הבן לגדלות, [והמנ"ח (מצ' ב) הסתפק בזה, עי' לקמן באריכות], א"כ מה ההיתר שלא מל אותו כשנבלע הדם הרי מבטל בזה מצותו. ואם ס"ל שאינו מחויב אלא ביום השמיני לבד, למה אמר שימול אותו כשיגיע לגיל שלש עשרה.

ביטול מצוה או חסרון זריזות

ואולי י"ל שבאמת ס"ל שחייב גם אחרי יום השמיני, אלא דס"ל שאין כאן ביטול מצוה אלא שחסר "זריזין מקדימין למצוות", וממילא חשב בלבו שמזה שישמעאל נימול כשהגיע לשנת י"ג רואים שיש מעלה בזמן הזה למילה, ולכן חשב שכדאי לחכות לזמן ההוא.

מילה שלא בזמנה

אבל אם כנים הדברים מבואר כאן שאין כאן ביטול מצוה באיחור מילה שלא בזמנה, ואין כן דעת הדבר אברהם (ח"ב סי' א) הידוע דהיכא שיש לפניו שני ילדים למול, אחד מילה בזמנה, ואחד מילה שלא בזמנה, עדיף למול המילה שלא בזמנה, מלמול המילה בזמנה, שהמילה בזמנה כל הסיבה להקדימו אינו אלא משום זריזין מקדימין למצוות, אבל במילה שלא בזמנה מבטל מצות מילה כל רגע שאינו מל את הילד, ולמד כן מדברי הרמב"ם (מילה א, ב) שכתב, "וכל יום ויום שיעבור עליו משיגדל ולא ימול את עצמו, הרי הוא מבטל מצות עשה", וכתב שאין לפרש שכוונת הרמב"ם דווקא אם עבר יום שלם, אלא כל רגע ורגע שמאחר עובר בזה, וכמבואר כן

בדברי הרמב"ם בפיה"מ (שבת יט, ו). וז"ל הרמב"ם וממה שצריך להזכיר כאן, שאם עבר אדם ולא מל את בנו או יליד ביתו וחמל עליו ביום השמיני הרי זה עבר על מצות עשה גדולה וחמורה מאד שאין בכל המצות כמוה, ולעולם אין לו תשלומין למצוה זו, והרי עונו חמור ממי שעבר עליו חג הסוכות ולא עשה סוכה או ליל פסח ולא אכל מצה, אלא שעם כל זה לא נפטר מן המצוה, אלא עדין הוא מצווה ומחויב למולו תמיד, **וכל זמן שלא מלו הרי הוא עובר על מצות עשה שהגיע זמנה**, ואם מלו נסתלקה מעליו העברה וקיים המצוה. וכן כל מי שרואה את הילד הזה הערל ולא מלו הרי זה עובר על מצות עשה עד שימול אותו **כאלו הוא בנו**. ואם גדל הילד והגיע לכלל עונשים נסתלק החיוב מעל כל אדם ונתחייב הוא למול את עצמו מיד. וכל זמן שלא מל הרי זה עובר על מצות עשה עד שימול. וכשימול ואפילו מל ביומו האחרון הרי זה קים המצוה ונסתלקה מעליו העברה.

ויש להעיר על ראיית הדב"א שהרי הרמב"ם ממשיך שאם מל בסוף אז נסתלקה מעליו העברה.

מילה שלא בזמנה ביום תמישי

הש"ך (יו"ד רסו, יח) מביא מש"כ הרשב"ץ בתשובה על הא דתניא אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם השבת שפי' הרז"ה דטעמא משום שהוא דבר שא"א שלא יבא לידי חילול שבת ונראה כמתנה לחלל שבת דג' ימים קודם שבת מקרי שבת, דמכאן יש ללמוד דאסור למול הגר ביום ה' כדי שלא יבא ג' למילה בשבת ויצטרך לחלל עליו השבת, וכן תנוק שחלה ונתרפא ביום ה' בשבת ממתין לו עד למחר. מדברי התשב"ץ אלו שיש לדחות את המילה כדי שלא יחול יום שלישי למילתו בשבת מבואר דלא כדב"א דוכי משום ספק חשש חילול שבת נדחה ונבטל מצות מילה.

ובדב"א עצמו העיר כן (שם בסוף הסימן), אך כתב דוודאי התשב"ץ חולק בזה על הרמב"ם, ואפילו אם כוונת הרמב"ם שדווקא אם עבר יום שלם ולא מל עובר, הרי להתשב"ץ מאחר במילתו ביום שלם. והביא שם ששוב שמע שבשו"ת חסד לאברהם (סימן ס') להגאון הגדול בדורו מוהר"ר אברהם תאומים ז"ל אבד"ק בוטשאטש פסק כוותיה, וגם מרן הגר"ח זצ"ל מבריסק סבר כן.

מילה או פדיון הבן

עוד כתב הש"ך (שם) שאין דברי התשב"ץ נראין, דכל מקורו הוא ממה ששנינו בשבת (יט, א) שאין מפליגין בספינה ג' ימים קודם שבת משום דהוי כמתנה לחלל את השבת, והלא מבואר שם להדיא דלדבר מצווה מותר והוא מוסכם על כל הפוסקים (או"ח רמח, א), והכא נמי אין לך מצוה גדולה מזו.

ובשו"ת חלקת יעקב (ענינים שונים סימן לא אות ה) כתב דודאי סבר הש"ך שביטול עשה הוא לאחר את המילה, דאם אי"ז אלא משום מעלת זריזין מקדימין למצוות לא היה מתיר הש"ך להביא לידי חילול שבת, והיינו כדברי הדבר אברהם בזה.

אכן נראה שהש"ך סבר שאין בזה משום ביטול עשה ואעפ"כ חלק על התשב"ץ, דהנה כתב הש"ך (יורה דעה שה, יב) בשם תשובת רבי אליהו בן חיים (סי' עט) שתינוק בכור שחלה ולא נתרפא עד יום ל"א, נראה דאע"ג דמצות פדיון הבן לעשות בעיקר זמנה, יש להקדים מצות

המילה, משום דהמילה היא אות ההכנסת ברית, ואלמלא קבלת הברית אין חיוב למצות פדיון כלל [ועיין בסמוך מה שכתבנו בסברא זו של הש"ך].

ואם איתא שס"ל להש"ך שבמילה שלא בזמנה עובר בכל רגע כדעת הדבר אברהם, א"כ פשוט שיש להקדים את המילה אף בלא טעם זה דנכנס לברית, ומה שה"א להקדים פדיון הבן משום שעיקר זמנה היא.

ולכאורה מבואר מזה שסובר הש"ך שאינו עובר כל רגע ורגע, ואעפ"כ חלק על התשב"ץ משום דסוף סוף דבר מצוה הוא, וכמו ששנינו שמפליגין ג' ימים קודם השבת לדבר מצוה.

אונן במילה שלא בזמנה

ועוד הוכיח מדברי שו"ת מהרש"ל (סימן ע) שכתב בטעם שאונן צריך להקדים המילה, וז"ל ועוד עיקר שפטרו אותו מכל המצות משום כבוד המת, כדי שיעסוק עם מתו, (וכאן) וזהו כבודו (שיעשה המילה), כמו שאמרו ז"ל בירושלמי מת אחד במשפחה ידאגו כל המשפחה נולד בן זכר נתרפאה כל המשפחה. **והכנסתו לברית היא לידתו, דהא גר במילתו אמרינן כקטן שנולד דמי**, ואם כן כבוד המת הוא עכ"ל. וגם לפי טעם אין לחלק בין מילה בזמנה למילה שלא בזמנה.

ועוד כתב שם, שנראה שמילה שלא בזמנה חמורה יותר ממילה בזמנה, דבמילה בזמנה כל יום השמיני זמנה, אלא שזריזין מקדימין מצפרא, אבל **מילה שלא בזמנה כל שעתא ושעתא זימנא**. הרי שבתשובה מאהבה נקט כדברי הדבר אברהם, שמילה שלא בזמנה עובר עליו כל רגע ורגע.

עוד בענין חיוב האב במילה שלא בזמנה

כתוב בשו"ע (או"ח תמד, ז) ההולך ביום ארבעה עשר לדבר מצוה, כגון למול את בנו או לאכול סעודת אירוסין בבית חמיו, ונזכר שיש לו חמץ בביתו, אם יכול לחזור לביתו ולבער ולחזור למצותו יחזור ויבער, ואם לאו, יבטלנו בלבנו. וכתב מג"א דבמקום מצוה אוקמוה אדאורייתא, ומשמע דאם הוא מתחלת שעה ו' ולמעלה דאינו ברשותו לבטל יחזור מיד, וכ"מ ברמב"ם משום דהאי עשה והאי עשה **ועשה דתשבתו חמיר טפי שכל שעתא עובר עליו משא"כ במילה ואינך**.

ותמה המחצית השקל הא גם מילה אפילו שלא בזמנה כל שעתא עובר, וכמו שכתב מג"א לעיל (רמט, ה) דמהאי טעמא מותר לעשות סעודת מילה שלא בזמנה בערב שבת, דהוי זמנה קבועה. וכן כתב לקמן (תקסח, י) מדברי התוספות (מועד קטן ח, ב ד"ה מפני ביטול). ות"י דנהי דגם אם עבר יום ח' החיוב על האב למוהלו, מכל מקום אין בו חיוב דאורייתא, דהא בקידושין (כט, א) ילפינן דהאב חייב למול בנו מדכתיב (בראשית כא, ד) וימל אברהם את יצחק בנו כאשר צוה אותו אלקים, והא אברהם מל יצחק ביום ח'. ואע"ג שהבן עובר כל יום כשיגדיל, מקרא (שם יז, יד) דוערל זכר אשר לא ימול בשר ערלתו ונכרתה, אבל על האב אין חיוב מן התורה.

אבל מלשון רמ"א (יו"ד סימן רס"א) בשם הכל בו (סימן עג) משמע דהוי עשה דאורייתא על אב ובית דין, וכן משמע מתוספות דקידושין (שם ד"ה אותו) שכתבו דמהאי טעמא הוי מצות עשה שלא הזמן גרמא, דמן יום ח' ואילך אין לה זמן קבוע, הרי דקראו מה שהחיוב על אב למול, מצות עשה שאין הזמן גרמא.

וכן מבואר בפיה"מ שהבאנו לעיל וז"ל אלא שעם כל זה לא נפטר מן המצוה, אלא עדין הוא

מצווה ומחוייב למולו תמיד. הרי לך להדיא שהאב עדיין מחוייב גם אחרי יום השמיני.

שיטת הרוקח שמילה שלבו מדין תשלומין

כתב בספר הרוקח (הלכות סוכות סימן רכ) שנשים פטורות ממצ"ע שהז"ג כמו סוכה ולולב שאם יעבור הזמן שוב אין לו תשלומין, אבל מילה שזמנה קבוע ביום השמיני ימול לא הוי מצוה שזמן גרמא, שהרי אם לא נימול בזמנו כל הימים שיבאו תשלומי דיום שמיני נינהו, ודמי בפ' א' דחגיגה ח' גר' בראשון ונתפשט ביום שני דכולה תשלומי דראשון הם. משום הכי הוצרך (קדושין כט, א) כאשר צוה אותו אלהים גבי מילה ולא אותה, דלא דמי לתפילין דמילה כמו פדיון הבן שיכול לפדות מבן ל' יום ואילך כל שעה שירצה.

מילה ביום השמיני או מילה ע"י האב

בשו"ת אבני נזר (יו"ד סימן שיט) נשאל על תינוק ביום שמיני ללידתו שאביו אינו נמצא בעיר, אבל יבא למחר, והאב הוא מוהל, מהאם נמתין על אביו כדי שהוא עצמו ימול הבן, או"ד מילה בשמיני עדיף.

ע"ש שרצה לומר דלפמ"ש במק"א (סי' שמ, כב – כד) דאין חיוב האב רק ביום השמיני כדכתיב "וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים", והחיוב למולו אח"כ אינו אלא תשלומין דשמיני, (כדברי הרוקח), א"כ חובת שמיני דעכשיו עדיף, דבכל מקום חובת שעתיה עדיף.

אלא שמביא דברי התשב"ץ (ח"ג ח) שכתב שאעפ"י שאמרו שזו מצוה על האב ואם לא מלו האב הוא מצוה על ב"ד, זה כשאין האב כאן אבל כשאביו כאן אין מצוה זו מוטלת על ב"ד. ומביא ראיה מההיא דיבמות (עא, ב) בענין מילת זכריו מעכבת מלעשות פסח, שאם היה האב חבוש בבית האסורים שאין הבן נימול ביום ח' שחל להיות בע"פ, ופרש"י שאין מצוה זו מוטלת על אחרים. והרמב"ם כתב (פ"א מה' מילה ה"ב) שאין מלין בנו של אדם שלא מדעתו אא"כ עבר ונמנע, משמע מדבריו שאם לא עבר ונמנע אלא שהוא מתעצל בה אין חייבין לעשותה בזמנה, אבל חייבין לכופו אפילו ע"י הכאות כיון שלא היה אונס. א"כ לדבריו בנ"ד שהאב מגיע למחרת אין חיוב על ב"ד למולו.

חיוב האב אחרי שהגדיל הבן

המנח"ח (מצוה ב) מסופק אם הגדיל הבן שהמצוה גם כן מוטל עליו מחוייב למול עצמו אם ג"כ מצוה על האב, ולא נפקע המצוה מאתו, או דלמא דהמצוה על האב רק בקטנותו אבל כשהגדיל אין חיוב המצוה על האב רק עליו. ומדייק לשון החינוך שכתב "דיני המצוה על מי מוטלת מילת הקטנים" וכו', משמע קצת דדוקא בניו הקטנים.

עשרה זהובים

וכתב המנח"ח שהנ"מ בזה הוא אם האב בעצמו מוהל, שלפי הש"ך (חו"מ שפב) היכא שהאב יודע למול מחוייב למול בעצמו, א"כ היכא שהבן רוצה למול את עצמו, והאב ג"כ רוצה למולו, אם לא נפקע מצות האב קודם, ואם לאו בנו אם יכול למול בעצמו אסור למול אפילו ע"י אביו.

וגם אם קדם אחד מהם ועשה המצוה לענין ליתן לחבירו האב לבן או הבן לאב יו"ד זהובים, לדעת הסמ"ע שם דמי שעליו עיקר המצוה מחוייב התופס ליתן לו יו"ד זהובים. וקצ"ע שכאן הרי

שניהם מחויבים, א"ע אינו דומה להסמ"ע שמייירי באחר שקדם ומל בנו של חבירו, שכיון
דהמצוה מיוחדת לאב בבנו יותר מלשאר כל אדם לא פטרינן להמקדים מכח עניית אמן דהאב.
אבל כאן אפילו אם נאמר שהאב עדיין מחויב הרי הבן ג"כ מחויב. ואינו דומה אלא לאיש שקדם
והדליק נרות שבת, שנחלקו בזה הפוסקים.

בעל שהדליק במקום אשתו

החיד"א בספרו מחזיק ברכה (או"ח סי רסג, ג) מביא בשם היעב"ץ (בספרו משנה לחם על מס'
חלה) שאם הבעל הפריש חלה במקום אשתו חייב לשלם לה עשרה זהובים, ומבואר בסידור
יעב"ץ דה"ה אם הדליק נרות שבת במקומה, והק' עליו החיד"א הרי אין המצוה מוטלת יותר על
האשה מעל האיש ושניהם חייבים בהמצוה בשוה. אלא שהטעם שהאשה היא שמדלקת, הוא
משום שהיא מצויה בבית (רמב"ם), או משום שהיא כבתה אורה של עולם וכו' (מדרש). א"כ
אם הבעל הדליק אז קיים מצותו, ולא שלקח מצוה שלה.

ברכת להכניסו

עוד נ"מ כתב המנ"ח האם האב מברך ברכת להכניסו, דאם נאמר שנפקע המצוה מעליו כשיגדיל
אינו מברך אבל אם עדיין מחויב שפיר מברך.

תשלום בשביל לקיחת מצות מילה

וגם נ"מ לענין אם אי אפשר למולו בלי שכר, אם האב מצווה אז מחויב הוא ליתן שכר המוהל,
ואם כבר אינו מחויב אז לא גרע מכל ישראל שאינם מחויבים להוציא ממונם.

ורצה המנ"ח להוכיח דעיקר המצוה הוא על האב, שהרי חושב שם המשנה כל דבר שהאב מחויב,
למול ולפדות ולהשיאו אשה וכו', הרי להשיאו אשה ודאי בגדלותו, א"כ למולו ולפדותו נמי.
אבל העיר דכל שאר הדברים ילפינן שם מקראי ולא הוזכר בנים קטנים, כמו פדיון דכתיב "בכור
בניך", וגדול נמי בכלל, ות"ת ילפינן מן "ושננתם לבניך וכו'", ולהשיאו אשה נלמד מקרא "וקחו
לבניכם נשים", אבל גבי מילה דעיקר הילפותא דאב מצווה על בנו הוא מן פסוק וימל אברהם
את יצחק בנו וכו' כאשר צוה אותו אלקים, מוכח דנצטוה ע"ז ומילת יצחק היה בן ח' ימים. ואפילו
אם נאמר דאפילו אחר זמנו חייב אביו, מ"מ היינו בקטנותו אבל בגדלותו אפשר דלא חייבה
התורה רק לבן ולא לאב.

כבר הבאנו דברי הרמב"ם בפיה"מ ומשם אפשר לפשוט ספיקת המנ"ח, וז"ל ואם גדל הילד
והגיע לכלל עונשים נסתלק החיוב מעל כל אדם ונתחייב הוא למול את עצמו מיד. גם מדברי
דעת זקנים יש להוכיח שכתב שיצחק חש למולו אחרי שיגיע לשנת י"ג.

אכילת קרבן פסח

עי"ש במנ"ח שרוצה להביא ראיה מהרמב"ם, דהנה כתב הרמב"ם (פ"ה מהק"פ ה"ה) וז"ל כשם
שמילת עצמו מעכבתו מלעשות פסח כך מילת בניו הקטנים ומילת עבדיו בין גדולים בין קטנים
מעכבים אותו, שנאמר המול לכם כל זכר וכו'. מבואר בדבריו להדיא דדוקא מילת בניו הקטנים
מעכבים אותו, וע"כ הטעם כיון דמצוותו עליו מעכבים אותו. אך לפ"ז קשה לי דמקרא זה דוימל
אברהם לא מוכח אלא דמילת שמיני מוטל על אביו דכתיב בן שמונת ימים, אבל מילה שלא

בזמנה אף בקטנות לא מוכח מהאי קרא א"כ איך כתב דמילת בניו הקטנים, דנראה דאפילו קטנים לאח"ז מעכבים, ולומר דכוונת הר"מ קטנים דוקא בני שמונה ימים אין במשמעות הלשון כן.

אמנם יעויין ברש"י (שבת קלב, ב) ד"ה בינוני - כגון שלא בזמנה (אחרי יום השמיני) ולא בר עונשין (אחרי שהגיע הבן לגדלות) ואביו מצווה עליו נפקא לן **מהמול לכם כל זכר** (קדושין כט, א). הרי לן מפורש מקור למילה שלא בזמנה, לא מביום השמיני ימול, שאינו אלא מילה בזמנה, אלא מהמול לכם "כל" זכר, שכולל גם מילה שלא בזמנה, וגם הרמב"ם הביא פסוק זה.